

Leszek Zygmunt
Ciechanów

W sprawie synodu prowincjonalnego w Uniejowie w 1414 r.

Prowadzone dość intensywnie od przełomu XIX i XX w. badania nad synodami metropolii gnieźnieńskiej, zaczynające powoli na nowo odzywać w polskiej nauce historycznej, dostarczają coraz to nowych ustaleń w zakresie aktywności synodalnej polskich biskupów późnego średnio-wiecza¹. Dotyczy to zarówno synodów prowincjonalnych, jak i diecezjalnych, które inspirowane normami prawa powszechnego, rodzimą tradycją kanoniczną i potrzebami lokalnymi, stawały się znaczącym czynnikiem kształtującym stosunki prawne w Kościele polskim². Z kolei ustawodawstwo synodalne było podstawowym punktem odniesienia zarówno dla duszpasterstwa, jak i dla administracji i sądownictwa kościelnego. Nic więc dziwnego, że arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Trąba (1412–1422)³, podobnie jak inni biskupi jego epoki, dla któ-

¹ Na temat historii i stanu badań nad ustawodawstwem synodalnym w Polsce średniowiecznej patrz: J. Sawicki, *Geschichte und heutiger Stand der Vorarbeiten zur Gesamtausgabe der polnischen Synodalstatuten*, „Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung” 1960, s. 395–429; W. Góralski, *Stan badań nad średniowiecznym polskim ustawodawstwem synodalnym*, „Studia Warmińskie” 1990, nr 27, s. 13–36. Zestawienie literatury z zakresu historii ustawodawstwa synodalnego znajduje się także w publikacji: S. Tymosza, *Katedra Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego* [w:] *Księga jubileuszowa z okazji 90-lecia Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, red. A. Dębiński, M. Ganczar, S. Józwiak, A. Kawalko, M. Kruszevska-Gagoś, H. Witczak, Lublin 2008, s. 413–435. W szerszym kontekście (europejskim) za programowy należy uznać postulat badawczy zgłoszony przez J. Helmutha: J. Helmuth, *Partikularsynoden und Synodalstatuten des späteren Mittelalters im europäischen Vergleich. Vorüberlegungen zu einem möglichen Projekt* [w:] *Das europäische Mittelalter im Spannungsbogen des Vergleichs. Zwanzig internationale Beiträge zu Praxis, Problemen und Perspektiven der historischen Komparatistik*, red. M. Borgolte, Berlin 2001, s. 135–169. Patrz: *Partikularsynoden im späten Mittelalter*, red. N. Kruppa, L. Zygmunt, Göttingen 2006 (*Veröffentlichungen des Max – Planck – Institut für Geschichte*, 219; *Studien zur Germania Sacra*, 29).

² W. Góralski, *Wprowadzenie do historii ustawodawstwa synodalnego w Polsce*, Lublin 1991, s. 5.

³ Z obszerniej literatury dotyczącej arcybiskupa Mikołaja Trąby wymienić można następujące pozycje: J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821 czyli do połączenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego z biskupstwem poznańskim według źródeł archiwalnych*, t. 2, Poznań 1888, s. 1–75; T. Silnicki, *Arcybiskup Mikołaj Trąba*, Warszawa 1954; I. Sułkowska-Kurasiowa, *Dokumenty królewskie i ich funkcja w państwie polskim za Andegawenów i pierwszych Jagiellonów 1370–1444*, Warszawa 1977, s. 264–266; J. Krzyżaniakowa, *Początki kariery Mikołaja Trąby*, „Roczniki Historyczne” 1969, nr 35, s. 125–135; też, *Kancelaria króla Władysława Jagiełły. Studium z dziejów kultury politycznej w XV wieku*, cz. 2: *Urzędnicy*, Poznań 1979, s. 39–43; też, *Mikołaj Trąba* [w:] *Wielkopolski słownik biograficzny*, Warszawa 1981, s. 768–769; też, *W służbie króla i Kościoła – wybitni arcybiskupi XV wieku* [w:] *1000 lat archidiecezji gnieźnieńskiej*, red. J. Strzelczyk, J. Górny, Gniezno 2000, s. 123–129; S.M.

rych instytucja synodu wydawał się skutecznym narzędziem odnowy Kościoła lokalnego w szerszym wówczas nurcie reformy *in capite et in membris*⁴, zwołał w czasie swych rządów na stolicy gnieźnieńskiej co najmniej dwa synody prowincjonalne (1414 r. i 1420 r.) oraz jeden synod diecezjalny (1414 r.). Właśnie jednemu z synodów prowincjonalnych, zwołanych do Uniejowa w 1414 r., chciałem poświęcić nieco więcej uwagi.

Zacznę od tego, że choć w badaniach nad polskimi synodami zwrócono już uwagę na wspomniany synod⁵, to jednak w przeciwieństwie do synodu wieluńsko-kaliskiego z 1420 r.⁶ ciągle budził on wiele wątpliwości co do dokładnego terminu jego zwołania, jak również jego przebiegu i uczestników. Jak się wydaje, większość z tych wątpliwości można wyjaśnić w oparciu o dokument arcybiskupa Mikołaja Trąby z 5 sierpnia 1414 r., zachowany do dziś w Archiwum Diecezjalnym w Płocku⁷, niewykorzystany do tej pory przez badaczy problematyki synodalnej, którego edycję zamieszczam w dodatku źródłowym.

Dawniejsza literatura przedmiotu, w oparciu o opublikowany przez Bolesława Ulanowskiego list króla Władysława Jagiełły do kapituły gnieźnieńskiej,

Kuczyński, *Mikołaj Trąba* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 21, Wrocław 1976, s. 97–99; A. Gąsiorowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy w Polsce pierwszych Jagiellonów*, „Roczniki Historyczne” 1993, nr 59, s. 107; K. Ożóg, *Uczni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004, passim; T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej w dobie soborów powszechnych XV wieku*, Kraków 2008, passim; A. Weiss, *Mikołaj Trąba* [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 12, Lublin 2008, kol. 1017–1019; *Mikołaj Trąba mąż stanu i prymas Polski*, red. F. Kiryk, Kraków 2009.

⁴ Patrz: L. Zygmier, *Drei polnische Bischöfe und Juristen: Peter Wysz, Jakob von Kurdwanów, Andreas Laskarii und ihre Synodaltätigkeit in den Diözesen Krakau, Plock und Posen* [w:] *Partikularsynoden im späten Mittelalter*, s. 256–268.

⁵ J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy*, t. 2, s. 18–19; S. Chodyński, *Synody Kościoła polskiego* [w:] *Encyklopedia kościelna*, t. 27, Warszawa 1904, s. 401; A. Kakowski, *Synody Kościoła katolickiego w Polsce* [w:] *Podręczna encyklopedia kościelna*, t. 37–38, Warszawa 1913, s. 320; W. Kłappowski, *Działalność kościelna biskupa Wojciecha Jastrzębca*, Warszawa 1932, s. 50–51; T. Silnicki, *Arcybiskup Mikołaj Trąba*, s. 96–97; I. Subera, *Synody prowincjonalne arcybiskupów gnieźnieńskich. Wybór tekstów ze zbioru Jana Wężyka z r. 1761*, Warszawa 1981, s. 69–70; L. Zygmier, *Jakub z Kurdwanowa herbu Syrokomla, biskup płocki (1396–1425). Działalność kościelna, polityczna i gospodarcza*, Toruń 1999, maszynopis pracy doktorskiej w Archiwum UMK, s. 167–168; P. Krafl, *Přehled provinciálních synod Hnězdna z let 1206–1503*, „Slovanské historické studie” 1999, nr 25, s. 21; tenże, *Provinciální synody hnězdenské církevní provincie do začátku 16. století*, „Prawo Kanoniczne” 2000, nr 1–2, s. 74; S. Tymosz, *Gnesener Provinzial – und Diözesansynoden im 14. und 15. Jahrhundert* [w:] *Partikularsynoden im späten Mittelalter*, s. 189; T. Graff, *Episkopat monarchii jagiellońskiej...*, s. 200; A. Weiss, *Mikołaj Trąba* [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 12, Lublin 2008, kol. 1018; J. Wyrozumski, *Mikołaj Trąba a sobór w Konstancji* [w:] *Mikołaj Trąba mąż stanu...*, s. 37.

⁶ Na jego temat pisali ostatnio: S. Tymosz, *Ewolucja kościelnego prawa polskiego w świetle kodyfikacji do XIX wieku*, Lublin 2008, s. 41–104; W. Góralski, *Statuty arcybiskupa Mikołaja Trąby* [w:] *Mikołaj Trąba mąż stanu...*, s. 139–150.

⁷ Archiwum Diecezjalne w Płocku, Dokument pergaminowy nr 153 (Uniejów, 5 VIII 1414).

napisany w obozie pod Brodnicą 30 września 1414 r.⁸, w którym król wspominał o zwołanym wcześniej synodzie prowincjonalnym w Uniejowie, przyjmowała dość powszechnie, że synod ten odbył się w „lipcu lub może nawet w czerwcu, a na pewno przed 5 sierpnia 1414 roku” (Władysław Kłapkowski)⁹. Data czerwcową wydawała się jednak trudna do przyjęcia, gdyż jeden z uczestników wspomnianego synodu, biskup-elekt poznański Andrzej Łaskarzewic, wymieniony w liście Władysława Jagiełły, przebywał w tym czasie z misją poselską na Węgrzech¹⁰, co wykluczało jego pobyt w Uniejowie, zwłaszcza w początkach czerwca (Jan Korytkowski, Jakub Sawicki). Z kolei data 5 sierpnia, zaproponowana przez Władysława Kłapkowskiego, jako *terminum ante quem* synodu, nie znalazła źródłowego uzasadnienia w pracy tegoż autora poświęconej działalności Wojciecha Jastrzębca¹¹. Natomiast z dokumentu arcybiskupa Mikołaja Trąby, przechowywanego w Płocku, wynika jednoznacznie, że synod uniejowski obradował właśnie tego dnia. Przypomnijmy, że w 1414 r. dzień 5 sierpnia 1414 r. przypadał w niedzielę, a więc w dniu, gdy zazwyczaj rozpoczynano obrady synodalne. Nie można już dziś wątpić, że synod prowincjonalny, o którym wspominał, został zwołany przez Mikołaja Trąbę na niedzielę 5 sierpnia 1414 r. do Uniejowa. Trudno natomiast rozstrzygać, ile dni trwały obrady synodalne. Można jedynie przyjąć, że zwyczajowo obrady trwały 2–3 dni.

Co do uczestników tego synodu, biorąc pod uwagę zarówno cytowany list króla Władysława Jagiełły z 30 września 1414 r., jak i dokument arcybiskupa Trąby z 5 sierpnia 1414 r., wymienić można: arcybiskupa lwowskiego Jana Rzeszowskiego¹², biskupa krakowskiego Wojciecha Jastrzębca¹³, biskupa płockiego Jakuba Kurdwanowskiego¹⁴, biskupa lubuskiego Jana Borsnicza¹⁵, biskupa

⁸ *Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta*, wyd. B. Ulanowski, t. 1: *Acta capitulorum Gnezniensis, Poznaniensis et Vledislaviensis (1408–1530)*, Kraków 1894, nr 1521 (Gniezno, 6 XII 1414).

⁹ W. Kłapkowski, *Działalność kościelna...*, s. 50. Za czerwcową datą odbycia synodu pierwszy opowiedział się J. Korytkowski (*Arcybiskupi gnieźnieńscy*, t. 2, s. 19), a za nim J. Sawicki (*Concilia Poloniae. Źródła i studia krytyczne*, t. 5: *Synody archidiecezji gnieźnieńskiej i ich statuty*, Warszawa 1950, s. 44), datę zaś lipcową sugerował z kolei J. Fijałek (*Ustalenie chronologii biskupów wrocławskich*, Kraków 1894, s. 94, przypis 2).

¹⁰ *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, t. 3, wyd. J. Karwasińska, wyd. 2, Warszawa 1935, s. 61 nn. Patrz: K. Ożóg, *Udział Andrzeja Łaskarzyca w sprawach i sporach polsko-krzyżackich do soboru w Konstancji [w:] Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*, red. K. Ożóg, S. Szczur, Kraków 2000, s. 180 i n.

¹¹ Być może autor oparł się tutaj na informacji od ks. Jana Fijałka, który dokonał odpisu dokumentu arcybiskupa Mikołaja Trąby z 5 sierpnia 1414 r., z „Kopiarza kapituły płockiej” z XVI w. Patrz: Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, Teki Fijałka, sygn. 4811, t. 1, k. 4 i nn. Daty dziennej synodu uniejowskiego nie podała w swej pracy G. Lichończak-Nurek: G. Lichończak-Nurek, *Wojciech herbu Jastrzębiec, arcybiskup i mąż stanu (ok. 1362–1436)*, Kraków 1996, s. 109.

¹² J. Kurtyka, „*Senex ambulans*” arcybiskup lwowski Jan Rzeszowski (1345/46–1436), „*Nasza Przeszłość*” 1992, nr 77, s. 57–101.

¹³ W. Kłapkowski, *Działalność kościelna...*; G. Lichończak-Nurek, *Wojciech herbu Jastrzębiec*.

¹⁴ S. Zachorowski, *Jakób biskup płocki i jego działalność ustawodawcza i organizacyjna (1396–1425)*, Kraków 1905; J. Kłoczowski, *Biskup Jakub z Korzkwi (1396–1425) i próba restauracji Kościoła płockiego*, „*Studia Płockie*” 1975, nr 3, s. 99–118; L. Zygmunt, *Początki kariery kościelnej*

-elektą poznańskiego Andrzeja Łaskarzewica¹⁶, a także opatów: tynieckiego Dzierśława z Zalas¹⁷, mogińskiego Jana Stechera¹⁸, witowskiego Świętosława¹⁹, oraz przedstawiciele duchowieństwa kapitulnego, między innymi Michała z Krowicy oraz Mikołaja Strzeszkowica²⁰. Z pewnością to nie wszyscy uczestnicy obrad uniejowskich, skoro kapituła gnieźnieńska w swoim piśmie z 24 października 1414 r. informowała papieża Jana XXIII, że arcybiskup wezwał na ten synod wszystkich biskupów, opatów, prepozytów, kolegia duchownych i kapituły, informując zgromadzonych ustnie, a nieobecnych donosząc listownie, o mającym się odbyć soborze²¹.

Poza tematyką przysłego soboru na synodzie uniejowskim poruszano zapewne kwestię kodyfikacji prawa partykularnego metropolii gnieźnieńskiej, na którą arcybiskup Mikołaj Trąba otrzymał już wcześniej zgodę od papieża Jana XXIII w specjalnej bulli z 24 sierpnia 1413 r., zezwalającą na zebranie, przejście i poprawienie statutów prowincji gnieźnieńskiej, chociażby były one wydane przez legatów papieskich i zatwierdzone przez Stolicę Apostolską²². Już w maju 1413 r. kapituła katedralna gnieźnieńska podjęła decyzję o zakupie takiej ilości pergaminu, jaka potrzebna jest do spisania statutów prowincjonalnych i diecezjalnych²³. Obecność tak wielu prawników w sierpniu 1414 r. w Uniejowie (Jakub z Kurdwanowa, Andrzej Łaskarzewic, Jan Rzeszowski, Jan Borsniz, Mikołaj Strzeszkowic, Michał z Krowicy) nie była w tym kontekście przypadkowa. Zdaniem Jadwigi Krzyżaniakowej pierwsze prace nad zreformowaniem prawa prowincjonalnego podjęli gnieźnieńscy prawnicy, przy udziale miejscowego oficjała Mikołaja Strzeszkowica, jednak zostały one przerwane ze względu na wojnę z zakonem krzyżackim oraz wyjazd polskiej delegacji na sobór

Jakuba z Kurdwanowa herbu Syrokomla [w:] *Duchowieństwo kapitulne w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej*, red. A. Radziwiński, Toruń 2000, s. 197–214.

¹⁵ J. Kopiec, *Johann Borsnitz* [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein biographisches Lexikon*, red. E. Gatz, C. Brodtkorb, Berlin 2001, s. 343.

¹⁶ M. Frontczyk, *Andrzej Łaskarz z Gosławic herbu Godziemba biskupa poznański*, „*Nasza Przyszłość*” 1969, nr 30, s. 125–170; J. Krzyżaniakowa, *Andrzej Łaskarz – „patron” polskich koncylarystów* [w:] *Ludzie – Kościół – wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze – wczesna epoka nowożytna)*, red. W. Iwańczak, S.K. Kuczyński, Warszawa 2001, s. 265–278.

¹⁷ T.M. Gronowski, *Zwyczajny klasztor, zwyczajni mnisi. Wspólnota tyniecka w średniowieczu*, Kraków 2007, s. 224–225.

¹⁸ M. Starzyński, *Herby średniowiecznych opatów mogińskich*, Kraków 2005, s. 90–100.

¹⁹ M. Kędzierska, *Średniowieczne dzieje klasztoru norbertanów w Witowie*, „*Nasza Przyszłość*” 1996, nr 85, s. 31.

²⁰ M. Czyżak, *Kapituła katedralna w Gnieźnie w świetle metryki z lat 1408–1448*, Poznań 2003, s. 358–359 (Michał z Krowicy), s. 371–372 (Mikołaj Strzeszkowic).

²¹ *Acta capitulorum*, nr 1523 (Gniezno, 24 X 1414).

²² Tekst bulli Jana XXIII patrz: *Statuty synodalne wieluńsko–kaliskie Mikołaja Trąby z r. 1420*, wyd. J. Fijałek, A. Vetulani, Kraków 1915–1920–1951, s. 3–5. Patrz także: J. Krzyżaniakowa, *W służbie króla i Kościoła*, s. 125.

²³ *Acta capitulorum*, t. 1, nr 1514: „Dni decreverunt, quo procuratores capituli ement pergamenum, quantum sufficet pro statutis provincialibus et ecclesie conscribendis” (Gniezno 7 V 1413).

w Konstancji²⁴. Jak sędzę, w toku prac nad reformą prawa prowincjonalnego podjęto też próbę uporządkowania ustawodawstwa diecezjalnego i właśnie temu miał służyć zwołany w 1414 r. synod diecezjalny uniejowski²⁵. Teza ta znajduje dziś mocne potwierdzenie w analogicznej sytuacji z 1420 r., kiedy podjęto na nowo prace nad kodyfikacją metropolii gnieźnieńskiej, na synodzie prowincjonalnym wieluńsko-kaliskim. Z prowadzonych przeze mnie badań wynika, że właśnie wtedy odbyły się co najmniej trzy synody diecezjalne na których przystąpiono do reformy prawa diecezji krakowskiej (kodyfikacja Wojciecha Jastrzębca), poznańskiej (kodyfikacja Andrzeja Łaskarzewica) i płockiej (tu obrady synodu i prace kodyfikacyjne zostały przerwane przez zbuntowanych duchownych).

Podsumowując, można więc stwierdzić, że synod prowincjonalny uniejowski, zwołany przez arcybiskupa Mikołaja Trąbę na 5 sierpnia 1414 r. do Uniejowa, zgromadził dość liczne grono przedstawicieli episkopatu i duchowieństwa polskiego I poł. XV w. Zajmował się on głównie problematyką zbliżającego się soboru w Konstancji, a także reformą prawa partykularnego metropolii gnieźnieńskiej. Rozpoczęta w 1414 r. reforma swój ostateczny kształt uzyskała w kodyfikacji wieluńsko-kaliskiej Mikołaja Trąby z 1420 r.

Dodatek źródłowy

Uniejów, 5 sierpnia 1414 r.

Arcybiskup Mikołaj Trąba, w obecności biskupów zgromadzonych na synodzie prowincjonalnym w Kaliszu, potwierdza statuty biskupa płockiego Jakuba z Kurdwanowa i kapituly katedralnej płockiej z 10 września 1406 r. w sprawie dochodów ze wsi prestymonialnych, dystrybucji codziennych i kanonii gracialnych.

Oryginał: Archiwum Diecezjalne w Płocku, dokument pergaminowy nr 153, o wymiarach 592 x 321 + 71 mm, wraz z zachowanym fragmentem pieczęci większej arcybiskupa Mikołaja Trąby²⁶.

In nomine Domini Amen. Quia tunc multis errorum et dubiorum incom(m)odis prudenter occurrimus, dum gesta etatis nostre literarum apicibus et testium annotatione perhennamus, proinde nos Nicolaus Dei gracia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus²⁷ significamus tenore presencium quibus expedit universis presentibus et futuris presencium noticiam habituris. Quomodo

²⁴ J. Krzyżaniakowa, *W służbie króla...*, s. 125.

²⁵ J. Sawicki, *Concilia Poloniae*, t. 5, s. 44–46; L. Zygmunt, *Synody diecezjalne metropolii gnieźnieńskiej na przełomie XIV i XV wieku (Gniezno – Kraków – Płock – Poznań – Włocławek)* [w:] *Kultura prawna w Europie Środkowej*, red. A. Barciak, Katowice 2006, s. 174–175.

²⁶ Na temat pieczęci patrz: P. Pokora, *Herby arcybiskupa Mikołaja Trąby* [w:] *Mikołaj Trąba mąż stanu...*, s. 164–166.

²⁷ Mikołaj Trąba, arcybiskup halicki (1410–1412), a następnie gnieźnieński (1412–1422).

venerabilis in Christo pater dominus Jacobus episcopus Plocensis²⁸, nobis tunc in Vneow²⁹ constitutis et cum ipso ac aliis coepiscopis et suffraganeis nostris infrascriptis pro concilio provinciali celebrando congregatis ad nostram veniens presenciam nobis quatenus literam in pergamento manu circumscripti viri Petri Nicolai de Glowina clerici Plocensis diocesis³⁰ publici imperiali auctoritate notarii scriptam et subscriptam ac duobus sigillis, uno videlicet ipsius reverendissimi patris domini Jacobi episcopi de alba ab extra et intus de rubea et alio capi-tuli eius tam extra quam ab intra alba ceris in filis sericeis viridis coloris subappenso sigillatam presentavit, in qua statute ipsius et ecclesie ac capituli eius fuerunt conscripta, nobis cum debita supplicans instancia quatenus literam huiusmodi et statuta in ipsa contenta approbare, ratificare et confirmare dignemur. Cuiusquidem litere tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis:

In nomine Domini Amen. Jacobus Dei et apostolice sedis providencia episcopus, necnon Derslaus prepositus³¹, Stanislaus decanus³², Andreas archidiaconus³³, Dadzibogius cantore³⁴, Swanthoslaus custos³⁵, Stanislaus archidiaconus Dobrinensis³⁶, Mroczo Nagorka de Kyszelewo³⁷, Nicolaus Stephani de Czechomicze³⁸, Martinus de Nexino³⁹, Paulus de Borzewo⁴⁰, Andreas de Rogothworsko⁴¹, Andreas Rucala⁴², Paulus Lazarus⁴³, Jacobus Jaszoldi⁴⁴, Johannes de Lang⁴⁵, Swanthoslaus de Rus⁴⁶, Jacobus dictus Romeszko⁴⁷, Ulricus prepositus sancti Michaelis⁴⁸, Swenthoslaus de Sandzino⁴⁹, Albertus de Kozlowo⁵⁰, prelati et canonici Plocenses in generali capitulo die date presencium ad infrascripta facienda specialiter et capitulariter congregati et capitulum generale facientes. Quoniam ex iniuncti officii debito cure pastoralis est divinum cultum augere, mores et vicia subditorum corrigere, eorum utilitati providere,

²⁸ Jakub z Kurdwanowa, herbu Syrokomla, biskup płocki (1398–1425).

²⁹ Uniejów – miasto w ziemi sieradzkiej, własność arcybiskupów gnieźnieńskich.

³⁰ Piotr z Główny syn Mikołaja, notariusz publiczny i pisarz biskupa Jakuba Kurdwanowskiego.

³¹ Dzierław z Główny, herbu Awdaniec, prepozyt płocki.

³² Stanisław z Miszewa, herbu Luba, dziekan płocki.

³³ Andrzej herbu Prawda, archidiacon płocki.

³⁴ Dadźbog ze Szczawina, herbu Prawda, kantor płocki.

³⁵ Świętosław z Łękowa, herbu Luba, kustosz płocki.

³⁶ Stanisław ze Szczawina, herbu Prawda, archidiacon dobrzyński.

³⁷ Mroczek z Grąbca, herbu Bolesta, kanonik i oficjał płocki.

³⁸ Mikołaj z Ciechomic, herbu Wąż, kanonik płocki.

³⁹ Marcin z Leksyna, herbu Cholewa, kanonik płocki.

⁴⁰ Paweł z Borzewa, herbu Pomian, kanonik płocki, a także kanonik i kustosz warszawski.

⁴¹ Andrzej, kanonik płocki, posiadający prebendę w Rogotworsku.

⁴² Andrzej zwany Rukałą z Żochowa, herbu Prus, kanonik płocki.

⁴³ Paweł syn Łazarza, kanonik płocki.

⁴⁴ Jakub syn Jaszczolda z Miszewa, herbu Luba, kanonik, a następnie kustosz i prepozyt płocki.

⁴⁵ Jan z Łęgu, herbu Dołęga, kanonik płocki.

⁴⁶ Świętosław z Kowalikowa, posiadający plebanię w Rużu, kanonik płocki.

⁴⁷ Jakub zwany Romaszka/Romeszką, kanonik płocki.

⁴⁸ Ulryk z Kępy, prepozyt kolegiaty św. Michała w Płocku, kanonik płocki.

⁴⁹ Świętosław, kanonik płocki, posiadający prebendę w Sędzinie na Kujawach.

⁵⁰ Wojciech z Kozłowa, zwany Perczą, herbu Bolesta, kanonik płocki.

scandalis et indempnitati ecclesiarum viam precludere, licet alias omnes et singule ville ad mensam commune capituli nostri Plocensis indivise, indistincte et inseparate de iure et consuetudine legitime prescriptis et a primeva fundacione ipsius ecclesie spectantes prelati et canonicis Plocensibus, tam presentibus quam absentibus, residentibus et non residentibus pro tempore existentibus, iuxta tamen merita ac utilitatem et vocationem personarum^a per prepositos Plocenses pro tempore divisores dictarum villarum per capitulum Plocensem ad beneplacitum constitutis secundum vocationem et merita ipsorum prelatorum et canonicorum dividebantur seu distribuabantur et quelibet earum dividebatur et distribuabantur. Tamen postea malicia hominum exigente dicti prepositi Plocenses divisores pro tempore, ut prefertur per capitulum constituti, huiusmodi villas inequaliter et minus debite, non secundum merita, vocationem seu utilitatem personarum pensatis, sed secundum carnalitatem et alios ineptos favores, modum et formam eis attributam excedentes ac laudabilem et honestam consuetudinem in huiusmodi distributionibus non servantes, inter novellos canonicos dividebant et distribuabant novos canonicos antiquis ac inutiles utilibus in divisione seu distributione huiusmodi cum iniuria antiquorum canonicorum ac utilium preferendo, idcirco non valentes huiusmodi excessus et appetitus inequalitatis ac iniurias et cuilibet probo et honesto intollerabiles divisiones et distributiones dictarum villarum, surda aure pertransire et viam avidam malicie precludere cupientesque summopere prelatos et canonicos Plocenses quadam esca et quibusdam stipendiis ad residenciam faciendam circa ipsam ecclesiam allicere et reddere proniores, per quam ipsa ecclesia ad laudem omnipotentis dei et eius gloriose matris virginis Marie, nostre patrone singularis in divini cultus obsequio augetur, factaque ecclesie per congregationem ac presentiam prelatorum et canonicorum assiduam cum debita maturitate et providentia sive^b negligencia tractarentur que alias per absentiam dictorum prelatorum et canonicorum in grave dispendium ipsius ecclesie sunt neglecta. Unde diligenti ac solempni et in talibus solito tractatu capitulariter prehabito et super eo digesto deliberatione secuta cooperante omnipotentia superna servatis servandis cum debita solempnitate statuimus et sollempniter ordinamus dicto preposito Derslao presente ac libere et pure consentiente et predictis abusibus, distributionibus per suos predecessores ut prefertur fieri consuetis sponte renunciante et earum dispositionem omnimodam per expressum et perpetue dimittente, quod omnes et singule ville supradicte cum earum pertinenciis, decima molendina et quecumque alia bona ac possessiones ad mensam communem ipsius capituli quocumque modo sive titulo spectantia, que alias ut prefertur inepte et minus discrete fuerunt distribute et divise ac distribuabantur sive dividebantur deinceps et in antea dictis prelati et canonicis cedentibus vel decentibus seu alias quovis modo et quacumque occasione vacantes ulterius per dictum prepositum seu alium quemcumque divisorem nullatenus dividantur seu distribuantur et quelibet earum

^a Omyłkowo wpisany dwa razy wyraz „personarum”.

^b W tekście wpisano „sine”.

nullo modo dividatur seu distribuatur et quelibet earum nullo dividatur seu distribuatur, sed procurators per prelatos et canonicos et capitulum Plocensem communiter et legitime de gremio et numero prelatorum et canonicorum constitute deputati et electi se nomine dictorum nominorum prelatorum, canonicorum et capituli sine mora intromittant et possessionem corporalem et realem recipient, ipsasque regant et protegant fructusque redditus et proventus ac utilitates universas erigant et fideliter colligant. Quibus collectis de consilio prelatorum et canonicorum predictorum cottidianas refectioes iuxta facultatem dictarum villarum in pane et potu et in aliis necessariis, que haberi possunt discrete et provide faciant et inter dictos omnes et singulos prelatos et canonicos dumtaxat corporales et in sacris ordinibus constitutos residentes et divina officia in ipsa ecclesia celebrantes seu visitantes huiusmodi refectioes equaliter et fideliter singulis diebus in stallis cuiuslibet ipsorum in choro ipsius ecclesie quo ad pecunias dividant et distribuant et in usus et facta capituli convertant, quo vero ad panes et ad potum et ad alias res distribuendas sicut eius comodius et melius videbitur inter se disponant. Prelatis vero et canonicis predictis ex quacunque causa absentibus seu circa ipsam ecclesiam non residentibus vel si residerent et divina officia ex quacunque causa non visitarent seu visitare negligerent et in domibus suis vel alius moram traherent, dictis cottidianis refectioibus et aliis quibuscunque distributionibus pro qualibet vice negligentie omnino carere decernimus, nisi infirmitate corporis essent legitime prepediti. Et ne ex creatione supranumerariorum sive gratialium canonicorum per episcopos Plocenses pro tempore sicut hucusque fuit factam, prelati et canonici corporales sive antiquitus in ipsa ecclesia Plocensi in certo numero institute in diminutionem huiusmodi distributionis gravarentur sicut hucusque fuerunt gravati, statuimus et^c presenti statuto ordinamus, quod episcopo pro tempore et capitulum Plocense deinceps et in antea huiusmodi canonicos supernumerarios sive gratiales tantummodo duos et non plures utiles et valentes facta et negotia ecclesie disponere de consensu et consilio capituli facere et creare valeant, qui duo sicut prefertur creati aut creandi predictas cottidianas distributiones et refectioes de fructibus dictarum villarum provenientes eo modo equaliter sicut et ceteri canonici corporales percipient atque gaudebunt. Quibus etiam omnimodam huiusmodi creationem preter duos supradictos potestatem adimimus sive tollimus et pro irritis et infectis presentibus decernimus. Et ut huiusmodi statutum tam salubre quam utile et omnia communiter et divisim in ipso contenta robur perpetue firmitatis optineant, nobisque et nostris successoribus contraveniendi directe vel indirecte via precludatur. Nos et nostros successores omnia et singula communiter et divisim iureiurando sacro sanctis ewangeliis manualiter tactis perpetuis temporibus tenere et observare promittimus et ad servandam strictius firmiter obligamus. In cuius rei evidenciam et maiorem efficaciam presentes literas sive presens publicum instrumentum per notarium publicum infrascriptum scribi et publicari et in publicam formam redigi nostrorumque sigillorum maiorum munimine fecimus

^c W tekście jest „in”.

communiri. Actum et datum sub anno domini millesimo quadragesimo sexto, indictione XIII decima die mensis septembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Innocentii divina providentia pape septimi⁵¹, anno secundo, hora nona vel quasi in domo episcopali nostre habitationis in civitate Plocensis presentibus ibidem discretis viris Mathia rectore ecclesie de Czechonowo⁵², Dobeslao vicario ecclesie collegiate sancti Michaelis in civitate Plocensi⁵³ et Petro de Socolowo⁵⁴ presbiteris Plocensis et Poznaniensis diocesis vocatis specialiter et rogatis testibus ad premissa.

Nos igitur iustis et benedignis eiusdem domini Jacobi episcopi Plocensis precibus acclinati predictas literas et statute in ipsis rite et racionalibiter facta, concepta et contenta in omnibus eorum punctis et clausulis, capitulis, articulis et condicionibus approbamus, ratificamus, innovamus et tenore presentium confirmamus, decernentes ea robur perpetue firmitatis obtinere, harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio litterarum. Datum ut supra in Vneow V. die mensis augusti anno domini millesimo quadragesimo quartodecimo. Presentibus reverendis in Christo partum coepiscopis et suffraganeis nostris dominis Alberto Cracoviensis⁵⁵, Johanne Lubucensi⁵⁶ episcopis et Andrea Laskarii electo Poznanensi⁵⁷ venerabilisque fratribus nostris Derslao Tincziensi⁵⁸ Johanne de Claratumba alias de Mogila⁵⁹ et Swanthoslao de Withow⁶⁰ abbatis, Michaelae scolastico et officiali⁶¹, Nicolao Strzesconis canonico⁶² ceterisque prelati et canonicis capituli Gneznensis et aliis quam plurimis fidedignis.

⁵¹ Papież Innocenty VII (1404–1406), Cosimo de Migliorati.

⁵² Maciej, pleban w Ciechanowie.

⁵³ Dobiesław, wikariusz kolegiaty św. Michała w Płocku.

⁵⁴ Piotr z Sokołowa, nieznanymi skądinąd.

⁵⁵ Wojciech Jastrzębiec, biskup poznański (1399–1412), krakowski (1412–1423) i arcybiskup gnieźnieński (1423–1436).

⁵⁶ Jan Borsnicz, biskup lubuski (1397–1420), arcybiskup ostrzyhomski (1420–1423).

⁵⁷ Andrzej Łaskarzewic, herbu Godziemba, biskup poznański (1413–1426).

⁵⁸ Dzierśław z Zalas, opat benedyktynów w Tyńcu.

⁵⁹ Jan Stecher, opat cystersów w Mogile.

⁶⁰ Świętosław, opat norbertanów w Witowie.

⁶¹ Michał z Krowicy i z Łaska, herbu Korab, scholastyk i oficjał gnieźnieński.

⁶² Mikołaj Strzeszkowic, herbu Sulima, kanonik gnieźnieński, pełnił też urzędy oficjała i wikariusza generalnego gnieźnieńskiego.